

findes i bægge lister og åbenbart som betydelige mænd, dels fordi vi i Falsterlisten træffer Niels Alexanderson, som synes at være død mellem 1262 og 1268, ja Peter Lucisøns død sættes endog af Weeke (a. st. 67) til 1. tredjedel af det 13. årh. (jf. Aakjær: Kong Valdemars Jordebog, 292).

Erik Kromans bog om A 41 kommer fremtidige undersøgelser ikke uden om. Dens væsentlige betydning er at have anbragt selve det eksisterende håndskrift på en plads, som det ikke let rokkes fra. Men den har tillige vist nye veje til afgørelse af vanskelige spørgsmål og har fremmet det palæografiske studium her i landet. Og den har givet nye synspunkter for gamle tvivlsmaal, som sikkert skal vise sig værdifulde. Bogen er både dens forfatter og Rigsarkivet til ære.

Marius Kristensen.

Stig Juul: Fællig og Hovedlod. Studier over Formueforholdet mellem Ægtefæller i Tiden før Christian V's Danske Lov. (Kbh. 1940).

Der er i de senere Aar udkommet en Række større retshistoriske Afhandlinger af lige Interesse for Historikere og Jurister. Først Dr. Westrups omfattende Arbejder, dernæst Dommer Gædekens betydningsfulde Disputats om Retsbrudet. Omtrent samtidig er nu kommet, dels Professor Poul Johs. Jørgensens Hovedværk: Dansk Retshistorie, dels Docent Stig Juuls Afhandling: Fællig og Hovedlod, for hvilken det juridiske Fakultet har tildelt ham Doktorgraden.

Juuls Afhandling beskæftiger sig med Familieformueretten. Emnet er godt valgt. Der foreligger ingen samlet Fremstilling af Familieformueretten siden Matzens: Den danske Retshistorie 1897, der indeholder en sober, men noget skematisk Redegørelse for Landskabslovenes Ordning, der dog i nogen Grad savner historisk Perspektiv og Forstaaelse af Betydningen af Retsudviklingen i andre Lande og vel nok nu tør betegnes som forældet. Studiet af Familieformueretten har faaet forøget Interesse ved en Række moderne, særlig tyske Undersøgelser, der har fremført nye Synspunkter og stærkt præget de senere Udgaver af Lærebøgerne, se saaledes Hübner: Grundzüge des Deutschen Privatrechts, 5. Udg. 1930, sammenholdt med 2. Udg. 1913. Der er saa meget mere Grund til at tage Emnet op, som de nævnte Undersøgelser i høj Grad beskæftiger sig med den ældre danske familieretlige Ordning og i denne henter Argumenter til Støtte for de Ideer, de gør gældende angaaende Retsudviklingens Gang.

Bogen bestaar paa en Maade af to selvstændige Afhandlinger. Hovedemnet er Formueforholdet mellem Ægtefæller. Til Forstaaelse heraf og særlig af Hustruens Retsstilling er det vel nødvendigt i et vist Omfang at gaa ind paa Fælliget mellem Forældre og Børn, jfr. herved, at Hustruen efter de danske Retskilder var Deltager i Fælliget, medens dette ikke var Tilfældet efter den af tysk Teori opstillede fællesgermanske Ordning. Naar Forf. gaar videre, end dette Formaal i og for sig kræver, hænger det sammen med den Maade, hvorpaa han har stillet sig Opgaven. Han vil ikke give en dogmatisk Fremstilling af Formueordningen efter Landskabslovenes Regler, men vil — paa samme Maade som moderne Romerretsfremstillinger — søge at give et Billede af den levende Ret i dens forskellige Udviklingsfaser. Efter Indledningen S. 17—19 kan Hovedlinierne i Undersøgelsen opstilles saaledes:

1) Var Landskabslovene en Kodifikation af ældre Ret eller en Reformlovgivning?

2) Var Praksis i Overensstemmelse med Landskabslovenes Regler?

3) Skete der en Udvikling i de næsten 500 Aar fra Landskabslovene og indtil Chr. V's Danske Lov af 1683?

4) Hvorledes forholder Danske Lovs Regler sig til den i Tiden forud faktisk levende Ret?

Forsaavidt angaar Formueforholdet indenfor den af Forældre og Børn bestaaende Familie, er Hovedspørgsmaalet om Fælliget, saaledes som Landskabslovene kender det, er den oprindelige Ordning, hvilket antages af den herskende Retning indenfor germansk Retshistorie: Amira, Brunner, Schultze. Forf.s Undersøgelse af dette centrale Problem, der særlig koncentrerer sig om Hovedlodsbegrebet, er meget omfattende og grundig og virker i det hele overbevisende. Han paaviser, at alt for de danske Retskilders Vedkommende tyder paa, at den oprindelige Ordning er Husfaderens patriarkalske Eneraaden, og at Fælliget og Hovedloden som Betegnelse for den Anpart, der tilkommer Deltagerne i dette, først er en forholdsvis sen Retsdannelse. Han slutter sig forsaavidt til den af Ficher hævdede, nu forkætrede Opfattelse, der her i Landet er forsvaret af Professor Sindballe i Afhandlingen 1915 om Testamentsarvens Historie; men Udtryksmaaden er overalt forsigtig, baaret af Forf.s Respekt for de store Autoriteter, hvis Navn er knyttet til den herskende Lære. Da denne direkte paaberaaber sig de danske Retskilder til Støtte for sine Resultater — omend under Indrømmelse af de Vanskeligheder, som disse frembyder, jfr. Hans Tægerts interessante Fortolkningsforsøg

i Afhandlingen: Familienerbe in Friesland 1937 — har Forf.s Undersøgelser af Familieformuefælliget Betydning ikke blot for dansk og anden nordisk Retshistorie, men maa betragtes som et vigtigt Bidrag til den almindelige germanske Retshistorie.

Denne Del af Afhandlingen slutter med et sammenfattende Kapitel om Ordningen før Landskabslovene. Forf. præciserer nu sin Opfattelse derhen, at Landskabslovenes Familiefællig betegner noget nyt i Forhold til Tiden forud og ikke er en Nedskrivning af den tidligere gældende Ordning. Han paaviser ved en detailleret Gennemgang af Kilderne, at det afsvækkede Fællig efter skaanske og navnlig efter jyske Lov ikke, som bl. a. Matzen antager (Privatret I, 88), er Rester af et oprindeligt langt videregaaende Fællig mellem Forældre og Børn, men er Udtryk for, at Fælliget aldrig trængte igennem i disse Landsdele i samme Omfang som indenfor det sjællandske Retsomraade. Af størst Betydning for den følgende Retsudvikling er den prægnante Udtalelse i J. L. I, 13 »fordi hendes Mand ejede ikke nogen Lod (i Fælliget), saalænge hans Fader og Moder levede«, hvis Sammenhæng med Reglen i Skaanske Lov C. 5 Forf. paaviser S. 144.

S. 138—41 gaar Forf. i Tilslutning til den tidligere Undersøgelse af Hovedlodsbegrebet nærmere ind paa Spørgsmaalet om, hvilke Aarsager, der maa antages at have ført fra den oprindelige Ordning, hvor Husfaderen stod som Eneejer af Familieformuen, til den Samejeordning, som Landskabslovene og særlig de sjællandske Retsbøger er Udtryk for. Værdifuld er Forf.s Udvikling angaaende det indenfor Litteraturen ofte diskuterede Spørgsmaal, om Gyldigheden af Husfaderens Dispositioner over fast Ejendom var afhængig af Arvingernes Samtykke. Han gør her gældende — støttet af en Udtalelse af Prof. Jørgensen — at Salg eller Bortgivelse af Arvejord i ældre Tid maa antages at have været et saa forholdsvis sjældent Fænomen, at det er forstaaeligt, at man forgæves søger efter Regler, der kræver Samtykke af Slægtninge til saadanne Afhændelser. Retsordenens Usikkerhed overfor saadanne Dispositioner fremgaar af Bestemmelser som S. L. c. 75, der mindre har Karakteren af en Retsregel end en uafsluttet Diskussion af et tvivlsomt teoretisk Retsspørgsmaal. Den eneste Begrænsning i Ejerens Dispositionsfrihed er Lovbydelsespligten, der ikke gjaldt i Forhold til Børnene, og maa antages først at være indført paa et senere Tidspunkt, da den rigere Omsætning af fast Ejendom har betydet en Risiko for, at Slægtens Ejendomme kom paa fremmede Hænder.

Hvilke Faktorer der antages at have været bestemmende for den Udvikling, der paa Valdemarstiden førte til Anerkendelsen

af, at Formuen var Familiens Fælleseje, hvoraf der tilkom Forældrene og Børnene hver en ideel Anpart (Hovedlod), og som Husfaderen kun i begrænset Omfang kunde disponere over særlig ved Dødsgaver, vil altid til en vis Grad bero paa vedkommende Forf.s Indstilling til materialistisk eller idealistisk Historieopfattelse. Juul nævner naturligvis de økonomiske Faktorer: den stigende Velstand, som fulgte efter Vikingetiden og den omfattende Nyopdyrkning af Landets Jord, Løsøreformuens stærkt forøgede Værdi og Betydning. Men han ser Udviklingens Drivkraft i Kirkens Præentioner. En afgørende Forandring i Husfaderens patriarkalske Myndighed over Familieformuen bliver først aktuel, »da Kirken ved Løfter om evig Salighed og Trusler om evig Fordømmelse søgte at bevæge de troende til at give milde Gaver til kirkelige Formaale«. Kirkens Krav gik i Overensstemmelse med Augustins Regel ud paa, at den ved dispositiones mortis causa burde indsættes Side om Side med Arveladerens Børn som disses Medarving. Det var disse vidtgaende Præentioner, som den nationale Retsopfattelse reagerede overfor, og som førte til den i Landskabslovene fastslaaede Grænse for saadanne Dispositioner: halv Hovedlod. Forf. tænker sig Udviklingens videre Gang saaledes, at naar det først var fastslaaet, at Husfaderen kun var beføjet til at disponere over en Brøkdæl af Familieformuen, maatte dette naturlig give Anledning til den Opfattelse, at han ogsaa kun var Ejer af denne Anpart, og at paa den anden Side de øvrige Familienmedlemmer var Ejere af tilsvarende Anparter. Forf. betragter saaledes Kirkens Krav, den Augustinske Regel, som den væsentligste Drivkraft i den Udvikling, der førte frem til Fællig- og Hovedlodsordningen. Mere end en Hypotese kan der naturligvis ikke være Tale om. For denne kan Forf. nok paaberaabe sig Alfred Schultze: *Der Einfluss der kirchlichen Ideen und des römischen Rechts auf die germanische Hausgemeinschaft*, 1934. Men det maa herved erindres, at Schultzes Teori om, at det var Augustins Regel, der førte til Anerkendelse af en Freiteil, d. v. s. en ved Sønnernes (Børnenes) Antal bestemt Del af Formuen, hvorover Faderen kunde disponere, gaar ud fra en bestaaende Fællesejeordning indenfor Familien, medens Juuls Udgangspunkt er Husfaderens ubetingede Eneraaden, idet han opfatter baade Fælliget og Hovedlodsordningen med de Rettigheder, som den gav Børnene, som en senere Retsdannelse foranlediget af Kirkens Krav. Medens jeg derfor er enig med Forf. i, at Reglen om, at der mortis causa kan disponeres over en halv Hovedlod, har en nøje Sammenhæng med Augustins Regel, maa jeg nære Tvivl

om, hvorvidt den af Forf. antydede Forklaring paa Fælligets Opstaaen virkelig kan anses for udtømmende.

I et Tillæg S. 332—43 behandler Forf. Privilegiet for Tommerup Kloster 1161 og særlig Udtalelsen i dette om, at de troende »lege Danorum seruata« kan testere Halvdelen af deres Ejendele til Kirken. Spørgsmaalet om denne Udtalelses Ægthed og Betydning er tidligere behandlet bl. a. af Matzen i dette Tidsskrift 7. Rk. III, 556 ff. Forf. bevæger sig hjemmevant i Diplomatikens vanskelige Kunst. Hans Resultater — der er uden Forbindelse med Afhandlingen iøvrigt — maa bedømmes af en mere kyndig.

Afhandlingens andet Hovedafsnit handler om Formueforholdet mellem Ægtefæller. Forf. giver S. 181—231 en udførlig Fremstilling af Ordningen efter Landskabslovene, der antages at repræsentere et ret sent Udviklingstrin og afløse en Særjeordning. Selvom Hovedlinierne i Formueordningen vel nok maa siges at ligge fast, er Forholdet dog dette, at Forf. baade her og i det følgende med stor Flid og Udbytte har fremdraget en Mængde nyt, trykt og utrykt Materiale. Hans Undersøgelse af de tvivlsomme Spørgsmaal gaar langt dybere end de tidligere Fremstillinger, jfr. Arvebed, Barnmyndig, Mandens Dispositioner over Hustruens Arvejord og Betydningen af Hustruens Samtykke. Det er lykkedes Forf. at give en virkelig levende Skildring af Retsordningen i Middelalderen, saaledes som den efter det bevarede Diplom- og Brevmateriale maa antages at have formet sig paa Grundlag af Landskabslovenes Regler.

Forf. sætter Skel ved det 16. Aarhundrede. Hans Behandling af Tiden derefter hører — sammen med hans Redegørelse for Familieformuefælligets Udvikling i første Hovedafsnit — til de betydeligste Dele af Afhandlingen. Det er her, at Forf. har ydet sin største Indsats.

Et Hovedpunkt vil det altid blive, hvorledes man vedrørende Formueforholdet mellem Ægtefæller naaede frem til det hele Formuen omfattende Formuefællesskab med Delingsnormen Halvdelen til Manden og Halvdelen til Hustruen. Her bliver Forf.s Undersøgelser i første Hovedafsnit af Betydning for Udviklingens Begyndelse. Naar Fælliget mellem Forældre og Børn i hvert Fald udenfor det sjællandske Retsomraade aldrig naaede fuld Anerkendelse, idet man navnlig nægtede Børnene enhver Ret til at kræve deres Lod i Fælliget udskiftet, saalænge Forældrene levede, bliver det lettere forstaaeligt, at dette Fællig i det 16. Aarhundrede nærmest maa betragtes som forsvundet, idet man overhovedet ikke i Retsanvendelsen finder den ringeste Hentydning

til mange af de vanskeligt tilgængelige Regler. Efter Landskabslovene var hver Ægtefælles Anpart i Fælliget kun en efter Børnenes Antal og Køn bestemt Hovedlod. Recessen af 1547 § 28, der fastslaar som ny Delingsnorm, at hver Ægtefælle har Krav paa Halvdelen af Købejord, Penge og Løsøre, hvad enten der er Børn i Ægteskabet eller ikke, viser sig at være udformet over en Dom af 1515. Det ægteskabelige Fællesejes Genstand udvides stadig. Allerede Landskabslovene medtager Købejorden. To Herredagsdomme af 1553 fastslaar, at Købstadsgods er Løsøre, hvilket førte til, at fast Ejendom i Købstæderne behandledes som rørlig Formue paa Skifte. Med D. L. 1683 afsluttes Udviklingen, idet nu ogsaa Arvejorden paa Landet efter 5—2—19 skal indgaa i Fællesejet og deles lige.

Til Spørgsmaalet om, hvilke Faktorer der maa antages at have været bestemmende for denne Udvikling, yder Forf. betydningsfulde Bidrag. Indledningen til Kapitlet om det 16. og 17. Aarhundrede, S. 247 ff., er en overordentlig velskreven og kyndig Oversigt over Retsudviklingens Kilder og Veje¹. Forf. peger paa, at Samfundsforholdene i det 16. og 17. Aarhundrede var helt andre end paa Landskabslovenes Tid. Samfundets Struktur var en anden. Selvejrbønderne var i stort Omfang blevet Fæstere. Det var Adelen, der dominerede, og dens Processer, der prægede Retsanvendelsen. Købstædernes Rolle var langt større end tidligere, og den forøgede Pengeøkonomi prægede Omsætningen og senere Retsreglerne. Den ved Recessen 1547 indførte Lighedelingsnorm mener Forf. aabenbart ikke kan henføres til den ved Reformationen 1536 skete gennemgribende Forandring af alle Forhold, idet han lægger Vægt paa at fremhæve, at den ny Regel har sit Udspring i Tanker, der var fremme allerede omkring Aar 1500.

Med Hensyn til Reglen i D. L. 5—2—19 godtgøres det, at der her — antagelig under romerretlig Paavirkning — er Tale om en pludselig Overgang til en Regel, der stærkt afveg fra den hittidige nationale Retsanskuelse angaaende Slægtens Ret til

¹ S. 253—54 viser Forf., at den Bevillingspraksis, som senere skulde blive en saa vigtig Retskilde indenfor Familie- og Arveretten, reelt blev grundlagt i Tiden før Enevældens Indførelse. Udgangspunktet herfor var Tilfælde, hvor Kongen optraadte som øverste Pupilautoritet, beskikkede eller afskedigede Værger, tillod Salg af umyndiges Gods eller gav disse en fuldstændig eller begrænset Myndighedsbevilling. Saadanne Tilladelser eller Bevillinger blev i Løbet af Christian IV's Regeringstid ganske kurante. Men ogsaa paa andre Omraader anerkendte man en Ret for Kongen til i Kraft af sin Ovrighedsmyndighed at dispensere fra Loven, saaledes f. Eks. med Hensyn til Ægtemænds Bortsalg af deres Hustrus Arvejord.

Jorden (S. 311). Først ca. 1750 kan det betragtes som fastslaaet i Retsanvendelsen, at der ikke blot ved Skifte tilkom hver Ægtefælle Halvdelen af hele Formuen, men at Formueforholdet mellem Ægtefællerne under Ægteskabets Bestaaen var et fuldstændigt Ejendomsfællesskab (S. 322). Et sidste Forsøg fra den norske Lektor Winther Hjelms Side paa i 1827 at paavise, at Loven gik ud fra en Særejeordning, blev tilbagevist af Ørsted.

Som et karakteristisk Træk for det 16. Aarhundredes Familieformueret fremhæver Forf., at man ikke længere tillagde det af Hustruen meddelte Samtykke til Salg af hendes Arvegods nogen retlig Betydning. Var der ingen Børn i Ægteskabet, krævede man nu i Overensstemmelse med Jyske Lov III, 44, at Hustruens Arvinger gav Samtykke til Salget af hendes Arvejord. Aarsagen hertil er formentlig at søge i Adelenes stærke Magtstilling og dens Interesse i at bevare Jorden i Slægten. I Forbindelse med en Række Domme og nyt Materiale fra Kancelliets Brevbøger — der bl. a. viser, at man i Begyndelsen af det 17. Aarhundrede ved kgl. Bevilling gav Tilladelse til saadant Salg — kommer Forf. ogsaa ind paa de bekendte Domme angaaende de mange Processer, som opstod i Anledning af, at Herluf Trolle og Birgitte Gjõe i 1565 havde oprettet Herlufsholm til en fri Adelsskole. Ægteparret var barnløst, og Birgitte Gjøes Arvinger gjorde gældende, at Herluf Trolle ikke uden deres Samtykke havde kunnet disponere over hendes Arvegods. Ved Rettertingets Dom af 21. Oktober 1575 — der findes in originali i Herlufsholms Arkiv — blev Skolens Ret til alt Godset fastslaaet, idet man lagde Vægten paa, at Birgitte Gjõe som Enke havde stadfæstet Dispositionen. Det mærkelige er imidlertid, at Dommen af 21. Oktober ikke findes indført i Rigens Dombog, der derimod under 20. Oktober 1575 indeholder en anden Dom, der er i Uoverensstemmelse med Dommen af 21. Oktober, forsaavidt som den vel giver Skolen Laasebrev (Ejendomsdom) paa den Del af Godset, som hidrørte fra Herluf Trolle, men nægter Skolen samme Ret med Hensyn til den Del af Godset, som var Birgitte Gjøes Arvegods. Flere Forfattere (Kolderup Rosenvinge, Melchior, Brasch, Kjer) har beskæftiget sig med disse Domme. Juul har Fortjenesten af at have fremdraget Rigens Forfølgningsbog, der giver en Oversigt over de forskellige Processkridt, refererer Proceduren den 20. Oktober 1575 og derefter gengiver Dommen af 21. Oktober, men ikke den i Dombogen indførte Dom af 20. Oktober. Jeg er enig med Juul i, at Uoverensstemmelsen ikke paa nogen Maade lader sig bortforklare, cfr. derimod Brasch og Kjer. Juuls Løsning, at man i sidste Øjeblik har ændret Afgørelsen, enten fordi en Dommer

har forladt sit tidligere Votum, eller fordi man er blevet klar over, at den formelle res judicata Betragtning, hvorpaa Dommen af 20. Oktober bygger, ikke lod sig fastholde, kan være rigtig. Men jeg vil pege paa en Omstændighed, som maaske har været af Betydning. Laasefølgingen var af Skolen ført saa langt, at Laasebrev vilde blive meddelt den 20. Oktober, hvis ingen lovlige Indsigelse fremkom. Det var imidlertid ikke Birgitte Gjoes Arvinger, der tilsidst rejste Indsigelse, men derimod Herluf Trolles Arvinger, der ellers havde støttet Skolen paa enhver Maade. Hertil havde de vel den Anledning, at det ved en tidligere Dom af 15. Juni 1575 var statueret, at hvis Birgitte Gjoes Arvinger kunde bevise, at de havde lidt Skade ved Herluf Trolles Disposition, burde hans Arvinger staa dem til Rette. Men Risikoen herfor var ikke stor. Det er derfor med nogen Forundring, at man ser Arild Huitfeldt, der var en Søstersøn af Herluf Trolle og under de tidligere Processer var optraadt til Fordel for Skolen, nu optræde som den, der vil forhindre Skolen i at faa endelig Ejendomsdom. Hertil kommer, at hans Modstander var Skolens Rektor, Hans Mikkelsen, der i mange Aar havde været hans Lærer og Rejseledsager i Udlandet. Hele Maaden, hvorpaa de to Modparters Optræden beskrives, er heller ikke helt almindelig. Huitfeldt havde ikke ved Udtagelse af Genbrev, Stævning e. l. bragt sin Intervention formelt i Orden. Han møder bare den Dag, Laasebrev skal gives, og rejser Indsigelse. Om Hans Mikkelsen hedder det ikke, at han forlanger Protesten afvist, men at han velvilligen gav sig i Rette med Arild Huitfeldt. Man synes vanskelig at kunne væрге sig mod Tanken om et Sammenspil mellem de to tilsyneladende Modstandere. Huitfeldt, der senere blev Rigens Kansler, var paa det Tidspunkt øverste Sekretær i Kancelliet og har derigennem været bekendt med Stemningen inden for Rettertinget. Om han har regnet med, at hans Protest udendvidere vilde blive afvist, og at man derefter — uden at lægge Vægt paa andre mulige Hindringer — vilde give den endelige Dom, eller om Tanken fra først af har været den, at Protesten vel skulde fremsættes, men derefter — efter Aftale — trækkes tilbage, kan ikke nu siges. I Dommen af 21. Nov. 1575, der iøvrigt ikke er afsagt af (helt) de samme Dommere som Dommen af 20. November, omtales Arild Huitfeldt og hans Protest overhovedet ikke. Dette tyder efter min Formening ret stærkt paa et Sammenspil mellem ham og Skolens Repræsentant. I sin Bog om Arild Huitfeldt er H. F. Rørdam iøvrigt inde paa den samme Tanke, som jeg er kommet til ved Studium af Dommene, idet han S. 35 skriver: »Det var Arild Huitfeldt og hans gamle Lærer

og Ven, Mester Hans Michelsen, nu Herlufsholms Skoles Rektor der i denne Erhvervelse af »Laas« paa Ejendommen vare de virkende Faktorer; tilsyneladende optraadte de imod hinanden, men kun for desto sikrere at føre Sagen til det forønskede Maal. At man iøvrigt fra Birgitte Gjoes Side satte alle Sejl til fremgaar af, at hun ved rige Gaver til Rigets mægtigste Mand Peder Oxe søgte at vinde ham for Skolens Sag (Brasch, 187—89).

Docent Juuls Bog betyder en meget værdifuld Forøgelse af vor Litteratur om den danske Familierets Historie. Forf. udmærker sig ved Grundighed og Selvstændighed og behersker — saavidt jeg kan skønne — fuldt ud moderne historisk og retshistorisk Metode. Forf.s sikre Judicium kommer ham tilgode ved Behandlingen af de mange Retstilfælde, som er fremdraget fra Arkiver og det trykte Materiale. Fremstillingsformen stiller vel store Krav til Læseren, men er overalt klar. Bogen bæres af en videnskabelig Interesse og Evne, der bevirker, at saavel Historikere som Jurister maa se hen til Forf.s kommende Arbejder med største Forventning.

O. A. Borum.

Poul Colding: Studier i Danmarks politiske Historie i Slutningen af Christian III.s og Begyndelsen af Frederik II.s Tid. (Kbh. 1939).

Mærkeligt nok hører den sidste Halvdel af 16. Aarh. til de mindst studerede Tidsrum indenfor Danmarks Historie. Her har den historiske Behandling ikke holdt Skridt med Kildeudgivelsen, der for de sidste Aartiers Vedkommende kan pege paa Resultater som »Kancelliets Brevbøger«, »Danmarks Traktater«, »Tabeller over Skibsfart og Varetransport gennem Øresund«, Dronning Sophies Kopibøger, Mogens Gyldenstjernes Breve o. s. v. Den Fremstilling af Tidsrummet, der omkring Aarhundredskiftet blev leveret i »Danmarks Riges Historie«, blev ikke en Gang da anset for at staa paa Højde med Værkets øvrige Bind, og selv om der siden er blevet sat en Del Arbejde ind paa at udrede visse af Udviklingens Traade, kan der for Helhedens Vedkommende ikke siges at være naaet til nye, almindeligt anerkendte Resultater.

Det er derfor med god Grund, Adjunkt Poul Colding har taget et Hovedemne fra den saakaldte »Adelsvældetid« op til ny Undersøgelse. Da hans Opmærksomhed var blevet henledt paa de 1921 i Wien fundne Rester af det tidligere lothringske Hertugarkiv med dettes værdifulde Oplysninger om »de lothringske Praktiker« mod Danmark, satte han sig til Opgave at undersøge